

Høringsnotat

08.05.2024

**Forslag til alkoholpolitisk handlingsplan for Oslo kommune for
perioden 2024 til 2028
og forslag til gjennomføring av
fornyelse av salgs- og skjenkebevillinger 2024**

Høringsfrist 01.08.2024

Innholdsfortegnelse

1.	Bakgrunn og sammendrag av forslaget	2
2.	Utvikling i siste bevillingsperiode 2020 til 2024	3
2.1	Dagens situasjon i serverings- og skjenkenæringen	3
2.2	Utviklingen i antall bevillinger og omsetning av alkohol	4
2.3	Salgs- og skjenkekontroll i perioden	6
2.4	Kontroll av salgs- og skjenkebevillinger	7
3.	Fornyelsen 2024	10
3.1	Bakgrunn	10
3.2	Tidligere fornyelser	10
3.3	Gjennomføring av fornyelsen 2024	11
4.	Digitalisering og forenkling	13
5.	Allmenngjort tarifflønn	14
6.	Strippeklubber og steder med provisjonsbasert lønn	15
6.1	Strippeklubber	15
6.2	Provisjonsbasert lønn	16
7.	Hovedmål 1: Oslo skal ha et trygt, attraktivt og inkluderende uteliv	16
7.1	Målet om 10 % reduksjon av skadelig bruk av alkohol	16
7.2	Delmål 1.1: Et attraktivt og mangfoldig by- og uteliv med trygg og ansvarlig alkoholhåndtering	17
7.3	Delmål 1.2 i planen: En næring med kompetent arbeidskraft	22
7.4	Delmål 1.3: Et inkluderende uteliv, uten diskriminering og trakassering	23
7.5	Delmål 1.4: Forutsigbare rammebetingelser for næringen	26
7.6	Delmål 1.5: Lokal forankring av alkoholpolitikken på bydelsnivå	27
8.	Hovedmål 2: Uteliv på like konkurransevilkår og med seriøse næringsdrivende	28
8.1	Vandelssak	28
8.2	Løpende kontroll av bevillingsmassen	28
8.3	Høringsinstansenes meldeplikt	29

1. Bakgrunn og sammendrag av forslaget

Utelivet og kulturlivet gjør Oslo til en spennende og attraktiv by. Uteliv, kulturliv, nabolagsinitiativ og næringslivet er de viktigste drivkreftene for bedre byliv. Kommunen må i større grad legge til rette for at aktører får plass og anledning til å drive sin aktivitet i bybildet.

I 2024 skal det vedtas en ny alkoholpolitisk handlingsplan som skal gi føringer for salgs- og skjenkenæringen i fire nye år. Kommunene har etter alkoholloven § 1-7d plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Loven gir ingen direkte anvisninger om hva planen skal inneholde, men den bør angi de hoved- og delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, samt virkemidler som skal benyttes for å nå disse målene. Forrige alkoholpolitiske handlingsplan for Oslo kommune ble behandlet av bystyret den 22.09.2021, i sak 236.

Oslo kommune ønsker å opprettholde et godt samarbeid med serverings- og skjenkenæringen og andre offentlige instanser for å skape gode konkurransevilkår og hindre etablering av useriøse aktører. Satsingsområdene i kommende bevillingsperiode er:

- Liberal og ansvarlig skjenkepolitikk med skjenkebevilling til handelsbedrifter og enkelte idrettsarrangementer
- Ivareta at barn og unge opplever byen som trygg
- Legge til rette for de seriøse i serverings- og skjenkenæringen, et levende kulturliv og et trygt uteliv
- Fremme seriøse aktører i næringen som et virkemiddel for å redusere skadelig bruk av alkohol, blant annet gjennom systematiske kontroller
- Sikre seriøse aktører langsiktige, stabile og gode rammevilkår
- Fortsatt digitalisering og forenkling
- Dialog og samarbeid både med næringen og andre offentlige kontrollinstanser
- Alle salgsbevillinger blir automatisk fornyet i 2024
- De fleste skjenkesteder får automatisk fornyet sin skjenkebevilling i 2024
- Følgende skjenkesteder må igjennom en fornyet vurdering:
 - ✓ Kun skjenkesteder som skjenker jevnlig skal ha fast skjenkebevilling
 - ✓ Stille musikkvilkår for uteserveringer i boligområde
 - ✓ For alle steder som ikke er ordinære serverings- og skjenkesteder, skal det stilles vilkår om at virksomheten ikke retter seg mot barn og unge

Forslag til alkoholpolitisk handlingsplan 2024 – 2028 følger vedlagt.

Byrådsavdeling for kultur og næring ber om informasjon, erfaringer og gjerne relevante statistikker og tall for punktene under. Det er også ønskelig med erfaringer rundt diskriminering og trakassering i utelivet.

2. Utvikling i siste bevillingsperiode 2020 til 2024

2.1 Dagens situasjon i serverings- og skjenkenæringen

Det jobber i overkant av 19 000 mennesker i serverings- og skjenkenæringen og Oslo har gjennomgående gode og profesjonelle aktører. Det er et bredt utvalg av restauranter, nattklubber, barer og konsepter som tilbys innbyggere og besøkende. Oslo er en by i vekst og endring, og det har vært en økning i antall skjenkesteder. Omkring 83 % av byens skjenkesteder ligger i bydelene Frogner, Gamle Oslo, Grünerløkka og St. Hanshaugen. Kommunen ser en trend der større konserter kjøper opp eksisterende steder og etablerer nye. En større del av næringen er på denne måten profesjonalisert.

Også i 2024 har utelivet vært påvirket av restanser de pådro seg under pandemien. I tillegg har den kraftige prisveksten generelt og økte strømutfgifter spesielt vært en ytterligere utfordring

for utelivsnæringen. Dette har medført at mange tidligere økonomisk solide bevillingshavere har fått betalingsvansker. Det har dermed vært en økning i antall konkurser i 2023 og flere store aktører har forsvunnet. Tall fra Brønnøysundregistrene viser at 92 steder stengte i 2023 som følge av konkurs, tilsvarende konkurstall for 2022 var 68.

Deler av utelivsnæringen har lenge vært bekymret for en overetablering av utesteder i Oslo og relativt sett var det få konkurser under pandemien da flere aktører holdt seg flytende gjennom statlige og kommunale støtteordninger. Disse to faktorene kombinert med dyrere driftskostnader og restanser fra pandemien kan være forklaringen på økningen i antallet konkurser.

2.2 Utviklingen i antall bevillinger og omsetning av alkohol

Bevillingsperioden er fra 2020 til 2024, mens siste tall er fra 2023. På bakgrunn av pandemien ble forrige alkoholpolitiske handlingsplan vedtatt i 2021, og planen var derfor fra 2021 til 2024. Tallene under må sees i lys av at det har vært pandemi med nedstenging av skjenkesteder i perioder fra 2020 og frem til noen måneder ut i 2022.

Som i forrige bevillingsperiode, har det har vært en viss økning i antall skjenkebevillinger og i alkoholomsetning i Oslo, se tabeller under. Tallene gir bare en indikasjon på omfanget av konsum av alkohol, da bevillingene kun står for en andel av det totale alkoholkonsumet i byen. På grunn av pandemien er 2018 det siste året Oslo kommune har representative tall for alkoholomsetningen på skjenkestedene.

Økningen i antall skjenkebevillinger og omsetningen av alkohol må også sees i sammenheng med både økningen i innbyggerantall og hvor mange som besøker byen. Per 1. januar 2024 bodde det 717 710 innbyggere i Oslo, mot 693 494 i 2020. Antall registrerte gjestedøgn i Oslo var i 2019 5,610 millioner (før pandemien) og i 2023 hadde dette steget til 6,350 millioner.

Antallet salgsbevilling økte i forrige bevillingsperiode. Med unntak av pandemiårene 2021 og 2022, har imidlertid antall salgsbevillinger vært nesten uendret siden 2019.

Bevillinger i Oslo kommune:

Kategori	2020	2021	2022	2023
Salgsbevillinger	458	470	475	447
Skjenkebevillinger	1 286	1 333	1 357	1 374
Serveringsbevillinger 1)	2 988	3 061	3 084	3 128

1) Det kreves serveringsbevilling for å ha skjenkebevilling.

I 2023 hadde Vinmonopolet 35 bevillinger i Oslo kommune.

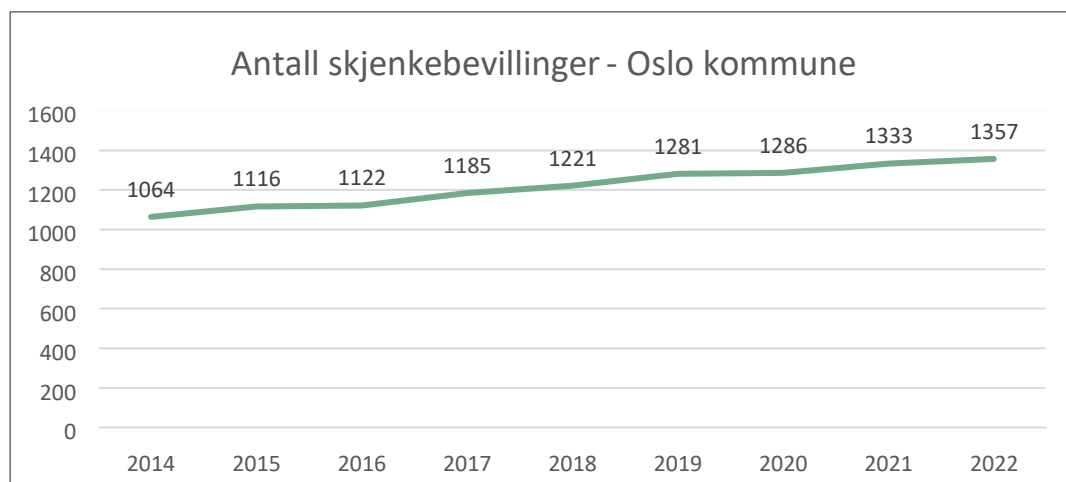
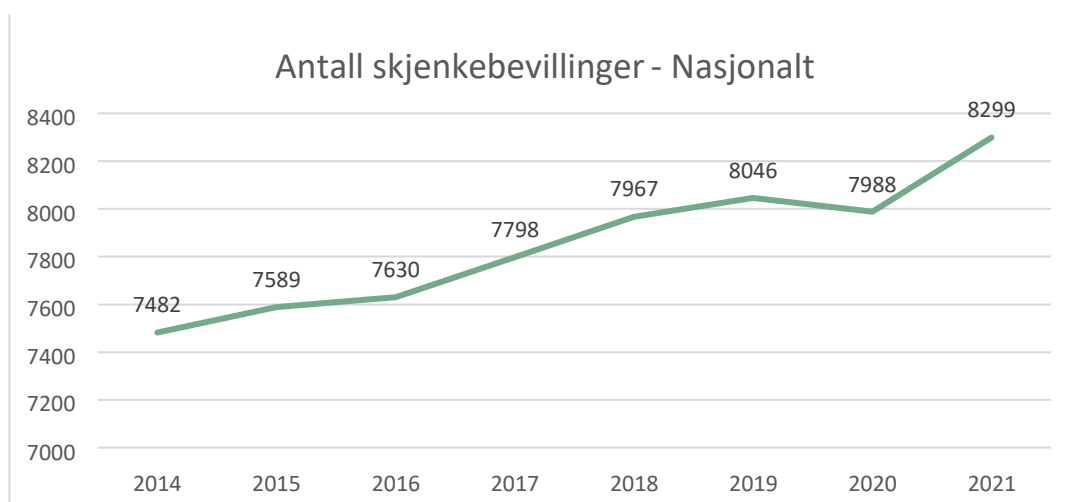
Bevillinger i Norge totalt:

	Antall skjenkebevillinger	Antall salgsbevillinger	Antall vinmonopol
--	---------------------------	-------------------------	-------------------

2020	7 988	4 648	337
2021	8 299	4 804	339
2022	8 456	4 806	344

Skjenkebevillinger over tid (tabeller fra KORUS Oslo)

Det har vært en større økning av skjenkebevillinger i Oslo fra 2014 enn i resten av landet. I perioden 2014 til 2021 har vært en økning på 10,9 prosent på antall skjenkebevillinger nasjonalt. Samtidig var det en økning på 27,5 prosent i antall skjenkebevillinger i Oslo i perioden 2014 til 2022.

Omsatt mengde alkoholholdig drikk (i tusen liter) i Oslo kommune:

Utskjenket mengde (omsetningstall i tusen liter):				
Gruppe 1*	Gruppe 2**	Gruppe 3***	Gruppe 1* salg fra butikk	

2018	15 291	5 346	414	25 317
2019	14 944	5 200	398	24 639
2020	Oslo kommune vedtok at steder med skjenkebevilling ikke skulle betale bevillingsgebyr eller levere omsetningsoppgave for 2020.			28 735
2021	Oslo kommune vedtok at steder med skjenkebevilling ikke skulle betale bevillingsgebyr eller levere omsetningsoppgave for 2021.			31 264
2022	15 761	5 790	567	27 753

*Alkoholholdig drikk gruppe 1: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol

**Alkoholholdig drikk gruppe 2: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol

***Alkoholholdig drikk gruppe 3: Drikk som inneholder fra og med 22 til og med 60 volumprosent alkohol

Omsetningstall for vinmonopolene i Oslo:

Kategori	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Øl	450 507	488 954	614 521	651 858	545 850	536 964
Svakvin	10 616 699	10 971 447	14 492 019	14 544 982	12 094 767	11 819 366
Sterkvin	76 813	80 943	101 235	100 526	84 269	81 619
Brennevin	1 112 597	1 191 666	1 496 380	1 622 264	1 385 744	1 308 476
Alkoholfritt	105 842	120 148	125 406	152 704	181 964	214 917
Totalsum	12 362 458	12 853 158	16 828 565	17 073 226	14 292 594	13 961 342

Omsetningstall for vinmonopolene i hele landet:

Kategori	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Øl	2 766 894	2 947 806	3 871 935	4 160 570	3 462 651	3 518 640
Svakvin	66 984 946	67 161 008	95 265 040	96 721 345	78 805 221	77 490 998
Sterkvin	480 336	477 582	630 866	639 649	522 660	510 185
Brennevin	11 222 497	11 409 343	15 071 321	16 074 764	13 600 154	12 961 727
Alkoholfritt	551 658	595 894	688 632	835 120	937 192	1 122 106
Totalsum	82 006 331	82 591 587	115 527 792	118 431 448	97 327 916	95 603 656

2.3 Salgs- og skjenkekontroll i perioden

	2020	2021	2022	2023
--	------	------	------	------

Antall kontroller i samarbeid med andre kontrollinstanser	31	62	84	157
Antall samarbeids- og koordineringsmøter med andre kontrollinstanser	12	33	31	39
Forebyggende veiledning i søknadsprosessen, i tillegg til ordinær løpende veiledning	27	50	138	98
Forebyggende veiledning som del av skjenkekontrollen	-	85	1 700	1 043
Antall løpende vandelsvurderinger i bevillingsmassen	252	251	250	252
Inndragninger pga. skjenkeovertredelser	-	3	-	6
Inndragninger pga.andel	2	1	1	1

Det har vært færre inndragninger på bakgrunn av skjenkeovertredelser i siste bevillingsperiode. Noe skyldes at skjenkestedene var nedstengt i perioder både i 2020, 2021 og 2022. Spesielt har det vært nedgang i antall inndragninger sammenlignet med bevillingsperioden før det nasjonale prikktildelingssystemet trådte i kraft i 2016. Nedgangen skyldes hovedsakelig det statlige prikktildelingssystemet. For årene 2012 frem til 2016 var det 74 inndragninger på bakgrunn av skjenkeovertredelser, mot ni i perioden 2020 til 2023. Noe av denne nedgangen skyldes nok at Oslo kommunen har økt fokus på veiledning av næringen i sitt arbeid og at flere useriøse aktører lukes ut gjennom en løpende vandelsvurdering av bevillingsmassen.

Kunnskapsgrunnlag fra Kompetansesenter rus Oslo (KORUS Oslo)

Korus rapporterer at det kan fremstå som at Oslo kommune i større grad prioriterer kontroll av skjenkesteder fremfor salgssteder, og i liten grad skriver rapporter på mindre alvorlige brudd på alkoholloven på salgssteder. For skjenkesteder trekker Korus frem at Oslo i svært liten grad rapporterer at det avdekkes brudd på de mest rapporterte bruddene nasjonalt. Mangler ved internkontroll og brudd på reklameforbudet er de vanligste bruddene nasjonalt, det vil si de mindre alvorlige bruddene. Dette betyr på ingen måte at Oslo ikke prioriterer å avdekke brudd på alkoholloven. Kommuner har et uformelt handlingsrom til å avgjøre hvilke brudd de skal prioritere. Basert på en gjennomgang av både nasjonale og lokale tall fremstår det som at Oslo i større grad fokuserer på de mer alvorlige bruddene på alkoholloven og i mindre grad prioriterer å skrive rapport på mindre alvorlige forhold.

For en ytterligere gjennomgang se *Bakgrunnskunnskap alkoholpolitisk handlingsplan* av KoRus Oslo.

2.4 Kontroll av salgs- og skjenkebevillinger

2.4.1 Kommunens egne kontroller av næringen

Kommunen skal som bevillingsmyndighet utføre løpende kontroller av salgs- og skjenkebevillinger. I 2023 gjennomførte Oslo kommune 5 293 kontroller av salgs- og skjenkesteder og i tillegg til gjennomføring av 1 043 forebyggende veiledninger som del av skjenkekontroll.

De forebyggende veiledningene gjennomføres som regel om ettermiddagen og frem til midnatt, når det er roligere på utestedene. Kommunen har blant annet veiledet og oppfordret skjenkesteder til å ha rutiner for å forhindre seksuell trakassering og diskriminering og fokusert på viktigheten av å ha en god internkontroll i forbindelse med dette. Det veiledes også om julebordsproblematikk og det påpekes dersom det er uregelmessigheter når det gjelder brannvern.

Utgangspunktet for kontrolloppfølgingen er å undersøke om innehaveren av salgs- eller skjenkebevillingen overholder sine plikter etter alkoholoven og alkoholforskriften. Brudd sanksjoneres med tildeling av prikker. De alvorligste bruddene sanksjoneres med åtte prikker, for eksempel skjenking til mindreårige. Flere brudd på samme bestemmelse som avdekkes under samme kontroll, skal anses som ett enkelt brudd. Dersom et salgs- eller skjenkested får tolv prikker i løpet av en periode på to år, skal bevillingen inndras i én uke. Inndragningens lengde skal økes dersom stedet tildeles flere enn tolv prikker i løpet av toårsperioden.

Kommunen foretar videre løpende vandelskontroll av utvalgte bevillingshavere. Her foretas en vandelsvurdering på samme måte som ved behandlingen av søknad om ny bevilling. Kommunen innhenter opplysninger fra blant annet politiet, Arbeidstilsynet og skatte- og avgiftsmyndighetene. I denne prosessen kan Næringsetaten fange opp eventuelle endringer i bevillingsselskapet eller eierstrukturen ved å innhente opplysninger fra Enhetsregisteret eller fra bevillingshaver selv. Bevillingen kan inndras midlertidig eller permanent dersom vandelskravet ikke lenger anses oppfylt.

2.4.2 Den totale kontrollen av næringen

Det er en rekke offentlige instanser som fører jevnlig kontroll:

Virksomhet

Næringsetaten

Løpende kontroller

- Gjennomfører skjenkekontroll som avdekker:
 - Brudd på bestemmelser i serveringsloven, alkoholoven og alkoholforskriften
- Gjennomføre vandelsvurderinger
- Kan stenge et sted som driver salg eller skjenking av alkoholholdig drikk uten å ha bevilling.
- Kan stenge et salgs- eller skjenkested for inntil syv dager når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd.
- Gir uttalelse til vandelsvurderingen om:
 - Straffbare forhold
- Gir uttalelse ved søknad om ny bevilling om:
 - Politimeslige hensyn som tilsier at bevilling ikke bør gis, herunder blant annet trafikk- og ordensmessige forhold

Politiet

	• Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet. Dette kan for eksempel dreie seg om regelmessig salg av narkotika i serveringslokalet eller gjentatte voldsepisoder på stedet
Skatteetaten	• Gir uttalelse til vandelsvurderingen om: ◦ Brudd på skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen ◦ Eventuelle skatte- og avgiftsrestanser ◦ Brudd på bestemmelsene om føring av personalliste • Gjennomfører bokettersyn • Kontrollerer at serverings- og skjenkesteder fører personalliste • Veileder og kontrollerer arbeidsgivere • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet.
Arbeidstilsynet	• Fører tilsyn med overnattings- og serveringsnæringen med hensyn til: ◦ Allmenngjort lønn ◦ Arbeidsavtaler ◦ Arbeidstid ◦ Kartlegging og risikovurdering ◦ Seksuell trakassering • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet.
Brann- og redningsetaten	• Utfører brannforebyggende arbeid gjennom tilsyn og informasjonsarbeid • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet
Mattilsynet	• Gjennomfører tilsyn av restauranter, cafeer og hoteller med hensyn til: ◦ Rutiner og kontroll med hvordan mat lages • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet
Likestillings- og diskrimineringsombudet	• Fremmer likestilling og jobber mot diskriminering på grunn av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet
Diskrimineringsnemda	• Forvaltningsorgan som avgjør klager på diskriminering og trakassering

Tolletaten	• Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet • Kontrollerer blant annet salg av smuglervarer • Har meldeplikt til kommunen som bevillingsmyndighet dersom det avdekkes forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet
Miljørettet helsevern (Bydelene)	• Fører tilsyn med faktorer i bydelene som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helse • Behandler saker knyttet til støy, lukt, forsøpling og skadedyr

3. Fornyelsen 2024

Oslo kommune ønsker å gjennomføre en delvis fornyelse ved at de fleste av Oslos i overkant av 1 800 salgs- og skjenkesteder automatisk får ny bevilling i 2024, mens et lite utvalg bør gjennomgå en fornyelsesprosess.

3.1 Bakgrunn

Kommunale salgs- og skjenkebevillinger opphører når bevillingsperioden løper ut hvert fjerde år, jf. alkoholloven § 1-6. Virksomhetene må derfor søke om ny bevilling for å kunne fortsette salgs- eller skjenkevirksomheten. Alle som har skjenkebevilling, må også ha en serveringsbevilling etter serveringsloven. Denne bevillingen gis permanent og trenger ingen fornyelse. I henhold til alkoholloven er neste fornyelse av alle salgs- og skjenkebevillinger i 2024. Prinsippet bak det kommunale bevillingssystemet er at tilgjengelighet av alkohol for forbruker skal bestemmes av lokale politiske organer. Bevillingsperioden er satt til maksimalt fire år for å gi hvert kommunestyre frihet til å avgjøre hva slags bevillingspolitikk de ønsker.

Kommunene kan velge å gjøre unntak fra reglen om at alle salgs- og skjenkebevillinger skal fornyes. Formålet med unntaksadgangen er at kommunen skal kunne bruke ressursene på en annen og mer effektiv måte, hvis en fornyelse etter kommunens skjønn ikke er nødvendig for å ivareta alkoholpolitiske hensyn.

Oslo kommune kan velge å gjøre en full fornyelse, delvis fornyelse av noen bevillinger eller gi alle bevillinger en automatisk fornyelse for fire nye år. En forutsetning for automatisk fornyelse, er at kommunen har foretatt en gjennomgang av alkoholpolitikken etter kommunevalget. Dette innebærer at selve vedtaket om ikke å gjennomføre en fornyelse eller foreta en delvis fornyelse må gjøres av nytt bystyre etter valget. Alle bevillinger fikk en automatisk fornyelse forrige gang.

3.2 Tidligere fornyelser

Forrige gang det ble gjennomført en fornyelse hvor alle bevillingshavere måtte igjennom en fullstendig søknadsprosess var i 2016. Erfaring fra fornyelsene både 2012 og 2016 var at de fleste avslag var basert på dårlig vandel. Fra 2016 begynte kommunen å gjennomføre løpende vandelsvurderinger i bevillingsmassen.

Forrige fornyelse var under koronapandemien og ble gjennomført som en automatisk fornyelse av alle salgs- og skjenkebevillinger. Det har samtidig blitt gjennomført 250 løpende vandelskontroller i året, ut fra målstyring og Næringsetatens kontrollstrategi. Det har ikke vært en økning i antall inndragninger på bakgrunn av vandel siden forrige fornyelse. Dette skyldes i hovedsak at det ble besluttet at manglende levering av lovpålagte oppgaver etter skatte- og avgiftsregelverket ikke skulle vektlegges dersom de oppstod i koronaperioden. I 2020 var det 20 inndragninger på grunn av vandel, sammenlignet med to i 2021, en inndragning i 2022 og en i 2023.

3.3 Gjennomføring av fornyelsen 2024

3.3.1 Delvis fornyelse

Kommunen har vurdert alle alternativene og kommet frem til at en delvis fornyelse i 2024 er det beste og mest hensiktsmessige alternativet. Samtidig videreføres den løpende og målstyrte vandelskontrollen ved at det gjennomføres 250 løpende vandelskontroller i året. Dette alternativet vil legge ytterligere til rette for gode konkurransevilkår i serverings- og skjenkenæringen og hindre etablering av useriøse aktører. Samtidig letter det byråkratiske trykket og næringen får økt grad av forutberegnelighet.

I etterkant av forrige fornyelse har det blitt avdekket enkelte områder hvor det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en fornyet vurdering av bevilningene. Forslaget er at alle salgsbevillinger fornyes automatisk. Følgende skjenkebevillinger bør gjennomgå en fornyelse:

- a) Ved alle steder som ikke er ordinære serverings- og skjenkesteder skal det stilles vilkår om at virksomheten ivaretar hensynet til barn og unge.
- b) Steder som omfattes av åpningstidsforskriften § 3 bokstav f og som mangler musikkvilkår, tildeles musikkvilkår.
- c) Skjenkebevillinger i lokaler der det ikke skjenkes jevnlig.

Øvrige skjenkebevillinger fornyes automatisk. Fornyelsesprosessen skal gjennomføres på enklest mulig måte, og ikke som en full søknad om ny bevilning. De som skal vurderes vil bli kontaktet av kommunen i løpet av høsten 2024.

Ved en slik gjennomføring av fornyelsen har kommunen fortløpende tillit til at den enkelte aktør arbeider vedvarende, systematisk og langsiktig for å overholde alle krav og forbedre egen innsats. Veiledning og dialog må være kombinert med en risikobasert oppfølging av aktørene, hvor oppfølgingen konsentreres i den retning hvor risikoen er størst. En slik ordning er tilpasset en seriøs næring hvor det er/kan opprettes en god dialog og tillit mellom aktører og myndigheter. Det gir kommunen og andre offentlige instanser mulighet til å målstyre innsatsen mot de stedene hvor det er størst mulighet for svart økonomi og arbeidslivskriminalitet.

Videre gir veiledning og dialog, på nett, ved digitalisert søknadsbehandling og ved mer oppsøkende virksomhet av etatens saksbehandlere, et bedre grunnlag for å følge opp bevillingsmassen. Digitalisering og veiledete digitale søknader har også gitt bedre og mer korrekte søknader og kommunen kan nå oppdage endringer i bevillinger som tidligere ikke ville blitt fanget opp.

3.3.2 Vilkår om at virksomheten ivaretar hensynet til barn og unge

Alle steder som ikke er ordinære serverings- og skjenkesteder, skal ha vilkår om at virksomheten ivaretar hensynet til barn og unge. Byen skal oppleves som trygg for barn og unge. Nå foreslås det å åpne opp for skjenking på flere områder enn tidligere, det blir i så fall færre alkoholfrie

arenaer. Se mer om dette i punkt 7.2 under. Det vil si at befolkningen i større grad enn tidligere kan møte på skjenking i lokaler der det tidligere ikke har vært forventet, som i handelsbedrifter.

Det har tidligere blitt gitt bevilling til lokaler hvor det har vært en forutsetning at det ikke skal skjenkes når virksomheten retter seg mot barn og unge. Kommunen ønsker en fornyet vurdering av bevilningene med slik problemstilling. Dette vil bidra til ensretting av praksis, likebehandling og forutberegnelighet. Det er viktig at kommunen har tiltak som bidrar til å gjøre håndteringen av alkohol både trygg og ansvarlig.

Det er naturlig at det er Næringsetaten som faginstans som utarbeider slike vilkår, og veileder slike skjenkesteder ved utformingen av deres individuelle internkontrollsystem ved behov. Det er også Næringsetaten som identifiserer hvilke steder som skal ha slikt vilkår. Stedene må selv ta ansvar for hvordan de utøver sin bevilling. Ved at de ilegges vilkår om å ta hensyn til barn og unge, blir dette en tydelig påminnelse om at de må ta inn slik vurdering i sin lovpålagte internkontroll. Dette vil gjøre seg gjeldene også for steder som allerede har skjenkebevilling. Disse må da gjennom en fornyet vurdering av bevillingen slik at det kan settes nytt vilkår. Dette vil kunne gi kommunen en ytterligere forsikring om at bevilningene utøves i tråd med intensjonen bak da de fikk bevilling. Kommunen kan blant annet legge to prikker der kontrollørene observerer skjenking i strid med vilkår. På ordinære serveringsteder som blant annet pub, kafe og restaurant vil det ikke innføres et slikt vilkår, fordi der er det påregnelig at gjestene, inkludert barn og unge, møter på skjenking.

3.3.3 Steder som ikke har jevnlig skjenking – ny praksis

Kommunen ønsker å rydde i praksisen rundt hvilke søkere som får tildelt fast skjenkebevilling, og kun gi bevilling til de som skjenker jevnlig. En slik praksis følger alkohollovens intensjon. Det er mer effektivt og gir bedre administrativ ressursbruk, både ved søknadsbehandling og gjennomføring av skjenkekontroller. Praksisendringen medfører en opprydning i bevillingsmassen i forbindelse med fornyelsen 2024 og blir et tiltak i ny alkoholpolitisk handlingsplan. Se mer om alkoholpolitisk handlingsplan under punkt 7 under.

I fornyelsen vil denne praksisendringen få konsekvenser for rundt 144 skjenkesteder. Tidligere har det blitt innvilget flere søknader om skjenkebevilling som ikke naturlig faller inn under en ordinær forståelse av hva et «skjenkested» er eller hva en skjenkebevilling bør brukes til. Eksempler er kantiner på arbeidsplasser, eldresentre og i interesseorganisasjoner. Felles for disse bevilningene er at det skjenkes sjelden, sporadisk og at lokalene ikke er tilgjengelige for allmenheten. Det er grunn til å tro at en del av skjenkingen som utøves på disse stedene ikke er bevillingspliktig, da disse i stor grad ikke selger alkohol. Oslo kommune vil vurdere disse bevilningene på nytt, ved en forenklet saksbehandling.

Det er også lovpålagt å utføre skjenkekontroll på faste skjenkebevillinger, minst en i året per sted. Imidlertid utløser hvert skjenkested et lovkrav om tre kontroller utført - men kommunen velger selv hvor de to øvrige kontrollene skal finne sted. Erfaringen er at stedene som nevnt over ofte er vanskelige å kontrollere. De er gjerne ikke tilgjengelige for offentligheten, holder sjeldent åpent og kommunen vet ikke når det skal skjenkes. For å oppnå kravet om rett antall kontroller, gjennomføres derfor hyppige kontroller av andre bevillingshavere, som er tilgjengelige for offentligheten og har åpent. Disse kan oppleve kontrolltrykket som unødvendig høyt og lite næringsvennlig. Ved å redusere antallet faste bevillinger kan kontrollarbeidet effektiviseres, og kommunen får brukt ressursene mer målrettet.

Dette vil være i tråd med ønsket om mindre byråkrati. Det harmonerer mer med alkohollovens struktur at det søkes om enkeltanledninger når det ønskes å skjenke alkohol på slike steder, fremfor å ha en fast bevilling. Hver faste bevilling genererer ressurs- og tidkrevende oppgaver til kommunen og høringsinstansene. Dette gjelder både på søknadstidspunktet og i driftsfasen.

3.3.4 Bevillinger som mangler musikkvilkår

Det foreslås at det i fornyelsen settes musikkvilkår i bevillingene hvor dette mangler, i henhold til gjeldende forskrifter på fornyelsestidspunktet. Det anslås at det gjelder ca. 108 skjenkesteder. Det vil være en forenklet behandling av disse stedene og det vil ikke være behov for en fullstendig søknadsbehandling.

Muligheten for å fastsette vilkår ved innvilgelse av ny bevilling er i utgangspunktet mye videre enn ved endring av en allerede gitt bevilling som fortsatt løper, jf. forvaltningsloven § 35. Ved en fornyelse gis det en ny bevilling, og kommunen har frihet til å sette nye vilkår som ikke var satt for den forrige bevillingen, jf. alkoholloven § 1-6 tredje ledd fjerde punktum.

Det er ikke tillatt å spille musikk ute, eller slik at musikken høres ute, etter kl. 23.00, for serverings- og skjenkesteder som ligger nærmere enn 50 meter fra boliger, jf. åpningstidsforskriften § 3 bokstav f. Noen skjenkesteder i sentrum ligger i boligområder, men har ikke musikkvilkår i vedtaket. Mange har vilkåret allerede. De som ikke har vilkår, er primært de som fikk bevilling før åpningstidsforskriften trådte i kraft den 14.06.2018. Åpningstidsforskriften skal revideres og da er det mulig at også sentrumsområdet utvides. Det kan da være enda flere steder som må ha et musikkvilkår.

Oslo kommune mener at skjenkestedene i sentrum som ligger i boligområde og som kan holde uteserveringen åpen etter klokken 23.00, bør ha musikkvilkår inntatt i vedtaket. Et musikkvilkår viser at Næringsetaten har vurdert at skjenkestedet ligger nærmere boliger enn 50 meter og tydeliggjør hensynet til beboere. Brudd på vilkår kan følges opp med prikktildeling i forbindelse med kontroll.

4. Digitalisering og forenkling

Bakgrunn

Næringsetaten har fokus på arbeidet med digitalisering og forenkling, og har elektronisk og delvis automatisert saksbehandling. I perioden 2021 til 2024 har kommunen jobbet videre med å digitalisere hele søknadsprosessen for serverings-, salgs- og skjenkebevillinger, inkludert høringsrunden til andre offentlige instanser

Arbeidet siden forrige plan

Interaktivt kart

Næringsetaten har sammen med Plan- og bygningsetaten utarbeidet et interaktivt kart over serverings- og skjenkesteder som blant annet gir oversikt over tillatt åpningstid. Kommunen skal utrede om kartet kan benyttes til også å gi annen informasjon til brukerne og til informasjonsutveksling med andre offentlige etater.

Utvikling av et saksbehandlingssystem sammen med Helsedirektoratet

Helsedirektoratet har igangsatt et forprosjekt for å kartlegge interessen og mulighetene for et nasjonalt saksbehandlingssystem. Næringsetaten har stilt faglige ressurser til disposisjon i dette forprosjektet, men selve prosjektet er foreløpig ikke igangsatt.

Born Digital – Et statlig digitaliseringsprosjekt

Næringsetaten har fra januar 2024 deltatt i prosjektet «Born Digital» som er et prosjekt under Nordic Smart Government. Prosjektet har som ambisjon å digitalisere og forenkle flere av prosessene ved å «starte og drive virksomhet». Prosjektet er et resultat av samhandling mellom flere aktører på statlig side; Skatteetaten, Brønnøysundregisteret og Digitaliseringsdirektoratet. Prosjektet har ønsket medvirkning fra Oslo kommune for å bruke en kommunale «case» for å strukturere en pilot. Mulig case kan være «å starte en restaurant i Oslo» eller «søke om skjenkebevilling». Det er også mulig prosjektet vil utforske bruken av digitale lommebøker.

Videre arbeid

Kommunen vil satse på videre digitalisering og forenkling for brukerne i serverings, salgs- og skjenkenæringen. Målet er bedre tjenester og at saksbehandlingen blir drastisk redusert.

5. Allmenngjort tarifflønn

Bakgrunn

Fra 01.01.2018 ble lønnen allmenngjort for de som jobber i overnattings-, serverings- og cateringvirksomheter. Det betyr at alle som jobber i virksomheter som har serverings- og skjenkebevilling skal ha tarifflønn. Salgsbevillinger er ikke omfattet av reglene om tarifflønn.

Allmenngjøring av tarifflønn er et viktig tiltak mot sosial dumping. Det å ikke betale tarifflønn gir arbeidstakere i serverings- og skjenkebransjen et dårligere vern enn det de skal ha. En virksomhet som ikke betaler sine ansatte det de har krav på, vil ha bedre økonomi enn en virksomhet som betaler lovpålagt minimumslønn. Desto lengre unna tarifflønn en næringsdrivende betaler i lønn, desto mer konkurransevridende er det.

Byrådsavdelingen har bedt om uttalelser vedrørende skjenkebevilling og tarifflønn fra både Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID).

Vandelsvurdering etter alkoholloven § 1-7b

Bystyret har i «Vandelssaken» slått fast at en skjenkebevilling ikke kan inndras på bakgrunn av brudd på allmenngjort tarifflønn. Dette har HOD sagt seg enige i. Kommunen kan imidlertid avslå søknad eller tilbakekalle en serveringsbevilling på bakgrunn av brudd på reglene om tarifflønn, jf. serveringsloven § 6.

Knytte tarifflønn til innvilgelse av skjenkebevilling

Det er kommunens klare vurdering at tarifflønn ikke kan knyttes opp mot skjenkebevilling på et generelt grunnlag i alkoholpolitisk handlingsplan. Vurderingen etter § 1-7a første ledd første punktum omhandler hva kommunen kan vektlegge når de vurderer hvilke steder som bør få skjenkebevilling. Det er ikke hjemmel for å stille et generelt krav om allmenngjort tarifflønn ved innvilgelse av bevilling eller stille som vilkår i innvilgelsesvedtaket at det betales allmenngjort tarifflønn. Begrunnelsen er at det ikke er grunnlag for å fastslå at manglende tarifflønn på generelt grunnlag fører til økt alkoholomsetning. HOD har ikke kommet med en konkret vurdering av hvordan allmenngjort tarifflønn generelt sett fører til økt etterlevelse av alkoholregelverket eller en mer ansvarlig alkoholhåndtering.

Brudd på allmenngjort tarifflønn kan være ett av flere momenter som kan vektlegges i egnethetsvurderingen etter alkoholloven § 1-7a første ledd andre punktum. Terskelen vil være høy, og det sentrale vurderingsmomentet er om personen ikke er skikket til å inneha bevilling, etter en konkret vurdering i den enkelte sak.

Vilkår for skjenkebevilling

Oslo kommune vurderer at det ikke foreligger et kunnskapsbasert grunnlag for å fastslå at manglende tarifflønn på generelt grunnlag fører til økt alkoholomsetning eller begrenser de samfunnsmessige og individuelle skadene av alkoholbruk. Det er derfor ikke hjemmel for å stille vilkår om allmenngjort tarifflønn etter alkoholloven § 3-2.

Kontroll av allmenngjort tarifflønn

Kontroll av allmenngjort tarifflønn ved overnattings-, serverings- og cateringvirksomhet og lignende skal utføres av Arbeidstilsynet, ikke kommunene. Det følger av allmenngjøringsloven § 11 første ledd at det er Arbeidstilsynet som fører tilsyn med at lønns og arbeidsvilkår blir overholdt.

Arbeidstilsynet og Næringsetaten i Oslo kommune samarbeider, og Arbeidstilsynet informerer løpende Næringsetaten om brudd på forskriften om delvis allmenngjøring av tariffavtale for overnattings-, serverings- og cateringvirksomheter. Både AID, HOD og Oslo kommune er enige om at dette etablerte samarbeidet er en riktig tilnærming til problemstillingen. AID har påpekt at det er viktig at Næringsetaten kjenner til allmenngjøringsregelverket og at etaten tipser Arbeidstilsynet ved mistanke om brudd på regelverket.

Oslo kommunes vurdering

Henvisningene til tarifflønn tas ut av alkoholpolitisk handlingsplan. Det er stor risiko for å gi feil veiledning. Etaten bør kun opplyse om at det er krav om tarifflønn for ansatte på serveringssteder. Kommunen tipser Arbeidstilsynet der det er mistanke om brudd på regelverket.

6. Strippeklubber og steder med provisjonsbasert lønn

6.1 Strippeklubber

Oslo kommune ønsker ikke å avslå eller inndra bevillingen til skjenkesteder som også driver med stripping. Slik aktivitet er lovlig, og det er naturlig at en storby har stor variasjon i utelivet med ulike tilbud.

Oslo kommune har et fåtall strippeklubber, der de ansatte er enten ordinært ansatte eller de driver eget foretak. Stedene har skjenkekontroll på lik linje med andre klubber, og kommunens erfaring er at det er få brudd på alkoholloven på slike steder. Det er vanskelig å avgrense slike klubber fra andre skjenkesteder der betjening er iført minimal påkledning, eller lukkede klubber der gjestene selv går med lite eller helt uten klær.

Forutberegnelighet er viktig for alle som driver næringsvirksomhet og stripping er tillatt etter norsk lov. I en storby kan det forventes et bredt spekter av ulike skjenkesteder. Kommunen kan ikke på et generelt grunnlag nekte skjenkebevilling til steder med stripping, erotisk- eller toppløsdans, herunder lettkledde ansatte eller vertinner. Det fremgår av rundskriv til alkoholloven at moralske hensyn ikke kan tillegges vekt når søknader om skjenkebevilling skal

vurderes. Det anses som utenforliggende hensyn å generelt vektlegge stripping i søknadsbehandlingen. Vurderingsmomentene må i så fall ha forankring i alkoholpolitiske hensyn. Det er ikke tillatt å inndra skjenkebevillinger basert på forhold som ikke fremgår av alkoholloven eller alkoholpolitisk handlingsplan.

6.2 Provisjonsbasert lønn

Hvorvidt det skal være anledning til provisjonsbasert lønn ble aktualisert i foregående bevillingsperiode (2021-2024). Tematikken som har vært løftet er generell og omfatter også insentiver og bonusordninger.

Oslo kommune mener det ikke er hjemmel for å ha et generelt forbud mot provisjonsbasert lønn på skjenkesteder. Dette er med bakgrunn i at det i Oslo ikke er avdekket større antall overtredelser av alkoholloven på steder med provisjonsbasert lønn. Det er heller ikke holdepunkter for å konkludere generelt med at tips fører til økt alkoholsalg.

Provisjonsordninger er et lovlig avlønningssystem. Historisk og kulturelt i Norge er det vanlig med tips på serverings- og skjenkesteder. Skatteetaten beregner tips som gyldig lønn, hvis den innberettes fra arbeidsgiver. Dersom provisjonsordninger, bonusordninger og lignende skal kunne gi avslag på skjenkebevilling, vil dette ramme en større gruppe steder. Oppfølging er både ressurskrevende og lite formålstjenlig.

Kommunen kan etter alkoholloven legge vekt på om et skjenkekonsept kan føre til økt inntak av alkohol, og benytte slike vurderinger i søknader om skjenkebevilling. Det må i så fall foretas en konkret vurdering, der kommunen påviser at det konkrete forholdet fører til økt alkoholsalg.

Provisjonsbasert lønn bør ikke tillegges spesiell vekt i arbeidet med skjenkebevillinger. Steder der slikt forekommer skal ha ordinære skjenkekontroller, der kommunen tar fatt i brudd på alkoholloven på ordinært vis.

7. Hovedmål 1: Oslo skal ha et trygt, attraktivt og inkluderende uteliv

Det er viktig for Oslo kommune at salg og skjenking av alkohol skal foregå i trygge rammer og at det skal være trygt å oppholde seg i byen. Næringsetatsens siste publikumsundersøkelse (2023) viser at over 74% føler seg trygge i byen og på utestedene. Delmålene skal bidra til å sikre fortsatt gode resultater. Kommunens mål er at alkoholbruken til innbyggerne i minst mulig grad skal medføre skader, både på et individnivå og et samfunnsnivå. Forhindre salg og skjenking til mindreårige og overskjenking er en hovedprioritet. Å jobbe for ansvarlig alkoholhåndtering og størst mulig overholdelse av regelverket blant bevillingshavere er viktig for å sikre en trygg by.

7.1 Målet om 10 % reduksjon av skadelig bruk av alkohol

Det er kommunens vurdering at målet om 10 % reduksjon av skadelig bruk av alkohol er et lite treffende mål for skjenkepolitikken i Oslo. Både på grunn av at Oslo kommune ikke har resultatindikatorer for å kunne måle reduksjonen og fordi bevillingssystemet kun er en liten del av en total alkoholpolitikk og det totale alkoholkonsumet. Målet tas ut av alkoholpolitisk handlingsplan.

Folkehelseperspektivet og nedgang i skadelig bruk av alkohol er likevel fremtredende i kommunens alkoholpolitikk. Oslo kommune slutter opp under Verdens helseorganisasjons oppdaterte mål om minst 20% nedgang i skadelig alkoholforbruk i perioden 2010-2030.

Verdens helseorganisasjon har etablert tre måleindikatorer for å nå målet om 10 % reduksjon; alkoholkonsum per innbygger, forekomst av store enkeltinntak av alkohol og alkoholrelatert sykelighet og dødelighet. I 2022 ble målet oppjustert til minst 20 % nedgang i skadelig alkoholbruk.

Alkoholpolitisk handlingsplan er kun knyttet til salgs- og skjenkebevillinger, mens det totale alkoholkonsumet i kommunen også skjer gjennom salg hos Vinmonopolet, innføring fra utlandet, tax free og mer. Koronapandemien dokumenterte at alkoholvanene stort sett ikke endret seg, selv om det var forbud mot å skjenke alkohol i lengre tidsrom. Dette kan tyde på at alkoholkonsumet er konstant, uavhengig av konsumet på skjenkesteder. Dette taler igjen for at det eventuelt er tall fra Legevakten og politiet som gir den beste indikasjonen på omfanget og nedgang av skadelig konsum av alkohol. Det har imidlertid ikke vært mulig å innhente slike tall.

Det er likevel viktig å påpeke at Oslo kommune jobber aktivt for å redusere skadelig alkoholkonsum. Bevillingssystemet begrenser tilgjengeligheten av alkohol ved at det gis nasjonale føringer for hvem som kan få salgs- og skjenkebevillinger og rammer for bruk av bevillingen. Folkehelseperspektivet er også fremtredende i bevillingspolitikken både ved hovedmålet om at Oslo skal ha et trygt, attraktivt og inkluderende by- og uteliv, og ved delmål om en by med trygg og ansvarlig alkoholhåndtering. Kommunen, politiet og utelivsnæringen er sammen ansvarlige for å gi innbyggerne gode og trygge møtestedet. Ansvarlig alkoholhåndtering er bevillingssystemets viktigste element for å forebygge alkoholens individuelle og samfunnsmessige skader. Videre er arbeidet med å fremme seriøse aktører i næringen et viktig virkemiddel for å redusere skadelig bruk av alkohol. Se mer om dette under hovedmål 2.

Målet om nedgang i skadelig alkoholbruk ivaretas også gjennom et bredt spekter av virkemidler, hvor både statlige og kommunale virksomheter har et ansvar for oppfølgingen. Ikke minst er det forebyggende arbeidet som skjer i regi av blant annet nasjonale og lokale helsemyndigheter, skoler og utdanningsinstitusjoner m.m viktige virkemidler. Kommunens regulering av, og samarbeid med, salgs- og skjenkesteder er derfor bare ett av svært mange virkemidler som samlet sett skal oppnå målet om nedgang i skadelig alkoholkonsum.

7.2 Delmål 1.1: Et attraktivt og mangfoldig by- og uteliv med trygg og ansvarlig alkoholhåndtering

Restaurant- og utelivsnæringen er dynamisk, og en drivende faktor i by- og samfunnsutvikling. Flerbruksutviklingen har vært positiv for publikum, da den har ført til et bredere og mangfoldig tilbud i byen. Oslo kommune vil føre en liberal og ansvarlig skjenkepolitikk. Den største endringen i alkoholpolitikken i denne perioden er at det nå kan innvilges skjenkebevilling til handelsbedrifter og ved enkelte idrettsarrangementer.

7.2.1 Situasjonsbeskrivelse

Salg og skjenking av alkohol skal foregå i trygge rammer, både for de som kjøper og serverer alkohol. Kommunen har også som mål at byen oppleves trygg for barn og unge. Det fokuseres videre på å redusere og forhindre overskjenking, skjenking til mindreårige, vold og bidra til trygg og seriøs drift. Et av kommunens viktigste verktøy er veiledning og dialog med næringen.

Erfaring tilsier at det er mangel på kunnskap om alkoholloven og skjenkeproblematikk blant bevillingshavere og ansatte på skjenkesteder. Veiledning og dialog er en sentral del av kommunens kontrollstrategi, og anvendes der det er mulig også ved ordinære kontroller. Kontrollørene skal gi informasjon og veiledning om lover og regelverk, konsekvenser ved brudd på disse, i tillegg til at det skrives rapporter som følges opp ved brudd på regelverket.

Samarbeid med politiet var et sentralt element i det tidligere Saluttprosjektet. I etterkant av prosjektet ble ny samarbeidsavtale inngått mellom Oslo politidistrikt og Oslo kommune 01.01.2018. Avtalen er under revidering og målet er å inngå ny avtale med Oslo politidistrikt i løpet av bevillingsperioden.

7.2.2 Skjenkebevilling til handelsbedrifter

Oslo kommune ønsker å endre praksis ved å gi skjenkebevilling til handelsbedrifter som selger varer, tjenester og kulturopplevelser. Det gis bevilling til den enkelte handelsbedrift og ikke til hele kjøpesentre, mathaller o.l. Næringsetaten vil måtte foreta en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, hvor hensynet til kontroll på skjenkingen og hensynet til ansvarlig skjenking vil vektes tungt. Bevillingen gis på vilkår av at bedrifter ikke retter seg mot barn og unge, altså de under 18 år. Vilkår settes i bevillingsvedtaket. Det gis ikke fast skjenkebevilling til handelsbedrifter som ikke skjenker jevnlig. De som ikke får fast bevilling, kan søke om skjenkebevilling for en enkelt anledning.

Dagens praksis

Dagens føringer for hvem som kan få skjenkebevilling i Oslo kommune er regulert gjennom alkoholloven, kommunes alkoholpolitiske handlingsplan og kommunens praksis. Det gis skjenkebevilling hovedsakelig til ordinære serverings- og skjenkesteder. Dersom skjenkelokalet ikke er et ordinært serverings- og skjenkested, kan det vurderes om det likevel kan gis skjenkebevilling som følge av «kulturunntaket». Dersom lokalet faller under kulturunntaket, må det så vurderes om det ikke skal skjenkes alkohol som følge av at lokalet er et flerbruksbygg som i hovedsak retter seg mot barn, unge og familier. Vurderingstema her er om lokalet er en tilgjengelig flerbruksarena og om det brukes av alle aldergrupper. Dersom dette er tilfellet, skal det kun gis skjenkebevilling til de arealene som er adskilte serverings- eller konferanselignende områder, som ikke er en del av den ordinære bruken av bygget. Eksempelvis har Munch, Deichmann og Nasjonalmuseet fått skjenkebevilling i ordinære serverings- og skjenkesteder inne i lokalet og til klart avgrensede områder som ellers ikke er åpne for publikum.

Forslag til ny praksis – Definisjon av handelsbedrifter

Det er ikke en fast definisjon av begrepet «handelsbedrifter». Erfaringen er at både utviklingen i byen og utviklingen i begrepsbruk i den lokale alkoholpolitikken, kan føre til mye usikkerhet rundt hva slags type virksomheter som kan få skjenkebevilling.

Kommunen har lagt til grunn at definisjonen av handelsbedrifter kan bestå i en eller flere av følgende bedrifter:

1) En bedrift som selger varer

Eksempelvis varehandel som klesbutikk, møbelbutikk, bokhandel, platebutikk, bilforretning o.l. Videre kan den enkelte varehandel representere en stor skala av prisklasser.

2) En bedrift som selger tjenester

Eksempelvis frisør, spa, kosmetiske behandlinger, massasje og sykkelverksted

3) En bedrift som selger/gir kulturopplevelser

Eksempelvis teater, opera, kino, museum, gallerier og bibliotek

4) *En bedrift som selger idretts/sportslige opplevelser, hvor kunden aktivt deltar*
Eksempelvis klatresenter, escaperooms, gaminghus, golf, golfsimulator, tennis, o.l.

Punktene over kan hver for seg eller sammen gi en definisjon av begrepet «handelsbedrift». En utvidelse til at handelsbedrifter kan få skjenkebevilling, vil i seg selv vil føre til en innskrenking av de alkoholfrie sonene i Oslo kommune, og gi mindre forutberegnelighet for personer som ønsker å unngå å bli eksponert for alkohol. Desto videre definisjonen er, desto større vil tilgjengeligheten av alkohol være. Det er likevel viktig å veie en slik utvidelse av tilgjengelighet opp mot hensynet til næringen og et attraktivt by- og uteliv. Det er også viktig at de nye føringene er mulig å praktisere for Næringsetaten og at de er forutberegnelige for virksomhetene som skal søke om skjenkebevilling.

Det å gi skjenkebevilling til handelsbedrifter er i tråd med en liberal og ansvarlig skjenkepolitikk, som legger til rette for den seriøse serveringsnæringen, et levende kulturliv og et trygt uteliv. Samtidig kan praksisen være med på å bygge konkurransekraftige handlegater og markedsplasser, og en mer robust handelsnæring. Samtidig vil barn og unge ivaretas.

Forslaget til ny alkoholpolitisk plan definerer at handelsbedrifter omfatter bedrifter som selger varer, tjenester og kulturopplevelser, beskrevet i punkt 1), 2) og 3) over. Det er ikke hensiktsmessig å skille mellom type varer som selges av bedriften, jf. punkt 1). Dette vil medføre problematiske vurderinger som gir kommunen en vanskelig jobb både ved innvilgelse og ved kontroll. Det er også som naturlig at bedrifter som selger tjenester som angitt i punkt 2) også innlemmes i definisjonen av handelsbedrift. Bedrifter som spa og frisører er allerede ofte forbundet med skjenking av alkohol. Det ville vært et unaturlig skille å gi skjenkebevilling til en klesforretning, men ikke til en frisør i bygget ved siden av. I tillegg er det mange som selger tjenester, som også selger varer. Det vil da være unødig komplisert for kommunen å gå inn i enkeltvirksomheter for å vurdere om bedriften selger mest tjenester eller produkter.

Videre bør en bedrift som selger eller gir kulturopplevelser som beskrevet i punkt 3) innlemmes i definisjonen av handelsbedrifter. Som beskrevet over har Oslo kommune i dag et «kulturunntak», som innebærer at virksomheter som primært yter et kulturtilbud og hvor stedets og kulturtilbudets karakter er slik at disse naturlig kan kombineres med skjenking av alkoholholdig drikke. Det vil være mer forutsigbart for næringen at slike kulturbedrifter blir en del av hovedregelen og ikke at det gis skjenkebevilling som et unntak. Det vil være mindre ressurskrevende med en klar hovedregel, fremfor å vurdere unntak i hvert enkelt tilfelle.

Regelen for flerbruksbygg er foreslått opphevet, ved at det som tidligere ble definert som flerbruksbygg inntas som en del av definisjonen til handelsbedrifter. Flerbruksbygg er et bygg som kjennetegnes av å være en tilgjengelig flerbruksarena og et sted som brukes av alle aldersgrupper. Eksempler på flerbruksbygg er Nasjonalmuseet, Deichmann, Nio-house og Mesh. Det vil være unaturlig å ha egne regler for et flerbruksbygg, når mange butikker også fremstår som et ett lokale med flerbruk.

Forslaget innebærer å sette grense ved at punkt 4) ikke innlemmes i definisjonen. Det innebærer at en bedrift som selger idretts/sportslige opplevelser, hvor kunden aktivt deltar, ikke vil kunne få skjenkebevilling i hele lokalet. Det å skille mellom bedrifter som selger idretts/sportslige opplevelser og kulturaktiviteter eller ordinære pubaktiviteter som dart, kan være vanskelig. Det er likevel naturlig å sette et skille, da disse aktivitetene henger nært sammen med idrett, hvor alkohol ikke er et naturlig element. Eksempel på dette er klatrehall eller et ordinært treningssenter. Det innføres samme føring for bedrifter i punkt 4) som dagens føring for

flerbruksbygg. Dersom det er klart adskilte serverings- eller konferanseområder, kan bevilling gis til disse.

Det forslås at det gis bevilling til den enkelte handelsbedrift og ikke til hele kjøpesentre, mathaller o.l. Det vil være vanskelig å føre kontroll med hvem som er ansvarlige i fellesarealer og lignende. Næringsetaten vil måtte foreta en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, hvor hensynet til kontroll på skjenkingen og hensynet til ansvarlig skjenking vil vektes tungt i vurderingen.

Det er bare handelsbedrifter som skal skjenke jevnlig som bør få fast skjenkebevilling. Ellers bør det i stedet innvilges skjenking for en enkeltanledning tilknyttet det konkrete arrangementet.

Forslag til nytt vilkår

Ved innvilgelse av skjenkebevilling skal det settes vilkår om at bedrifter ikke retter seg mot barn og unge, altså de under 18 år. Vilkår settes i bevillingsvedtaket. Et slikt vilkår kan legge opp til at handelsbedriften må ha gode rutiner på hvordan barn og unge skal skjermes, gjerne gjennom skjenking på egne tidspunkt eller i egne deler av lokalet. Dette legger også et ansvar over på bevillingshaver, som også kjenner sitt eget publikum og sine egne kunder best. Gjennom et samarbeid mellom kommunen og næringslivet, vil hensynet til at barn og unge opplever byen som trygg ivaretas. Samtidig vil kommunen følge opp med veiledning og kontroll. Veiledning vil være ekstra avgjørende i en søknadsprosess når det er en utvidelse til næringer som tidligere ikke har hatt mulighet til å skjenke alkohol.

7.2.3 Skjenking av alkohol på idrettsarrangementer

Byrådet vil tillate alkoholservering på avgrensede områder for voksne på enkelte idrettsarrangement.

I Alkoholpolitisk handlingsplan for perioden 2021-2024 vedtok bystyret å kartlegge reglene om skjenking på idrettsarrangementer. Målet var å få kunnskap om omfang, konsekvenser og å innhente idrettens synspunkter. En slik kartlegging er gjennomført.

Bakgrunn

Hvem som kan få skjenkebevilling er regulert gjennom alkoholloven, alkoholpolitisk handlingsplan og kommunens praksis. Skjenking på idrettsarrangementer er overlatt til kommunenes frie skjønn å avgjøre. Som hovedregel innvilges det i dag ikke skjenkebevilling ved tribuneanlegg eller i tilknytning til arena i forbindelse med idrettsarrangement i Oslo kommune. Det gis unntaksvis gis bevilling til et klart avgrenset område, men ikke til tribuneområder for ordinært publikum. Det har også vært praksis for at det ved større idrettsarrangementer kan gis skjenkebevilling til telt med vinduer, der publikum kan se idrettsarrangementet fra teltet.

Flere norske kommuner har åpnet for skjenking på idrettsarenaer, hovedsakelig for fotball og ishockey. Erfaringene er gode, og det rapporteres om tendenser til færre åpenbart påvirkede blant publikum. Årsaken er blant annet større ansvar til arrangør for eget skjenkeområde og muligheten for å tildele prikker ved brudd på alkoholloven gir ansvar til arrangør. Videre rapporteres det om at publikum drikker mindre i forkant av kamp, både en følge av at de kan konsumere alkohol på arena og en følge av at åpenbart påvirkede vil bli avvist i inngangen.

Forslag til ny praksis

Det åpnes nå for å gi skjenkebevilling til flere avgrensede områder for voksne på enkelte idrettsarrangement. Dette er i tråd med innspill fra idretten. Hva som anses som et

«idrettsarrangement», er i denne sammenheng arrangement der publikum kjøper/innløser billett for å se på toppidrett (øverste nivå) i all slags idrett. Dette medfører at et idrettslokale ikke kan skjenke ved en barnecup, selv om stedet vanligvis har en skjenkebevilling.

Det tillates å skjenke under hele arrangementet, fordi det ikke er alle idretter som har definerte pauser, slik som ved fotballkamp. Det er unødig komplisert å skulle ha ulike regler for ulike idrettsgrener.

Skjenking tillates for ordinært publikum i avgrensede arealer tilknyttet tribunene, der kun voksne har adgang. Skjenking/drikking på selve tribunene tillates ikke. En slik avgrensning er vanlig praksis både i andre kommuner og i flere land. Idretten selv har ikke meldt inn behov for at publikum kan drikke alkohol på tribunen. En slik løsning ivaretar fokuset på at publikum primært er der for å bivåne idrett, ikke for å konsumere alkohol. Det skaper også større ro under kamp, ved at tilskuere i større grad oppholder seg på plassen sin.

Det kan også tenkes skjenkearealer som ikke er direkte tilknyttet ordinær tribune, som kombinert pub og tilskuerplasser som kan bookes/benyttes av ordinært publikum. Slike løsninger kan også få fast skjenkebevilling, forutsatt at det er tydelig avgrensede serveringsarealer. Dette fungerer bra i andre kommuner. Telt med vinduer kan også fremdeles få bevilling.

Det er viktig med noen forutsetninger/rammer for slike skjenkebevillinger, for å i størst mulig grad ivareta barn og unge, og andre personer som ikke ønsker å omgås alkohol.

Det skal være minst 18-års aldersgrense i skjenkearealene, for en tydelig avgrensning mot barn og unge. Det må foreligge gode internkontrollrutiner på hvordan barn og unge skal skjermes og fortsatt sikres tilgang til idrettsarrangementer på den konkrete arenaen. Næringsetaten bør der det er mulig tilstrebe supportersamarbeid som en del av sin veiledning og dialog i søknadsprosessen.

Fast skjenkebevilling kan gis til de idrettsarenaene som driver med fast og jevnlig skjenking. Øvrige sporadiske idrettsarrangementer kan søke om skjenkebevilling for enkelt anledning. Dette gir samme rett til å skjenke, men har en forenklet søknadsprosedyre. Praksis vil for øvrig være lik uavhengig type bevilling på arrangementet.

Faste bevillinger skal ha klare vilkår i skjenkevedtaket, for å avklare når det er tillatt å skjenke ved idrettsarrangementer og for at kommunen i etterkant skal kunne kontrollere utøvelsen på en god måte. Vilkårene kan omhandle type arrangement, krav om aldersgrense, type areal mv. og utarbeides av Næringsetaten med sikte på at vedtakene skal være tydelige.

Det følger av alkoholloven at alle bevillinger gis for en fireårsperiode i første omgang. Næringsetaten skal følge opp både med kontroller, observasjoner og veiledning. Stedet kan bli ilagt prikker ved brudd på alkoholloven. Det er ønskelig å innhente Næringsetatens erfaringer om ny praksis, før den eventuelt videreføres eller justeres i etterfølgende bevillingsperiode (2028-2032). Aktørenes egne erfaringer vil også etterspørres, herunder om ivaretagelse av barn og unge, for å få innsikt i hvordan nytt regelverk fungerer. Dette gjelder både for arrangementer med fast bevilling og arrangementer med skjenkebevilling for enkelt anledning.

7.2.4 Skjenkebevilling til enkeltanledninger

Det kan gis skjenkebevilling for en enkelt anledning til et åpent arrangement etter alkoholloven § 1-6 andre ledd eller et lukket arrangement etter alkoholloven § 4-5. Det er kommunen som legger eventuelle føringer for innvilgelse av skjenkebevilling for en enkelt anledning.

I dag innvilges skjenkebevilling for et lukket arrangement i alle typer lokaler og områder, hvis disse arrangementene oppfyller kravene til et «sluttet selskap». Skjenkebevilling for en enkeltanledning gis til steder hvor det ikke allerede er en fast skjenkebevilling, for lukkede arrangementer hvor alle gjestene er særskilt invitert og har meldt seg på arrangementet i forkant.

Det gis også skjenkebevilling til åpne arrangementer i kommunen. Slike arrangementer er for eksempel festivaler, vernissager og galleriåpninger. Videre gis det skjenkebevilling til messer, så lenge skjenkingen foregår på et avgrenset område og ikke sammenblandes med salg av alkohol.

Kommunen kan gi skjenkebevilling for en bestemt del av året og for en bestemt anledning. Hva som ligger "i en enkelt bestemt anledning" må avgjøres konkret og det sentrale er om arrangementet fremstår som et klart avgrenset arrangement som knyttes til en bestemt begivenhet. Det må gis særskilt bevilling for hvert enkelt arrangement. Skjenking kan både gis som åpen alminnelig bevilling eller som bevilling til sluttet selskap. Det er også anledning til å utvide en allerede eksisterende bevilling for en enkelt bestemt anledning. Man kan søke om inntil 24 bevillinger for enkelt anledning per år.

Slike bevillinger innebærer en forenklet saksbehandling, samt at det ikke stilles krav til at styrer og stedfortreder må ha bestått kunnskapsprøven. Selv om et arrangement kvalifiserer for bruk av en bestemt bevillingstype, innebærer det ikke at arrangementet automatisk skal utelukkes fra vurdering fra øvrige bevillingstyper. Det kan være at kommunen ønsker strengere krav, eller mulighet til å gi reaksjoner på brudd.

7.2.5 Veiledning og dialog

Oslo kommune har implementert arbeidsmetodikken utviklet i Salutt-prosjektet i kommunens kontrollvirksomhet. Dette gjenspeiles flere steder i kommunens arbeid og beskrives flere steder i ny plan. Veiledning og dialog benyttes både i de ordinære skjenkekontrollene, men også i forkant av store arrangementer og i utfordrende tidsperioder som studiestart og julebordsesongen.

7.3 Delmål 1.2 i planen: En næring med kompetent arbeidskraft

Kompetent arbeidskraft er et delmål under hovedmål 1. Det viser seg gjennom kontakten med ulike aktører i næringen at nøkkel til forsvarlig drift er kompetent arbeidskraft. Mange ansatte har utelivet som sin første kontakt med arbeidslivet og har få eller ingen formelle kvalifikasjoner. Bevillingshaver har selv ansvar for at de ansatte har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse. Kommunen skal imidlertid også veilede for å heve kompetansenivået i næringen for å sikre regelverksoverholdelse, slik at bevillingshaver kan unngå prikktildeling og andre negative konsekvenser.

Kompetansehevende tiltak kan bidra til å heve statusen til yrket. Tiltak som kan bidra til at denne delen av næringslivet blir mer anerkjent er positivt med tanke på rekrutteringen og hvor lenge ansatte arbeider i næringen. At flere aktører har et langtidsperspektiv kan bidra til et tryggere uteliv.

Planen har fire tiltak under delmålet i punkt 1.2.1 til 1.2.4. Det er ønskelig å si noe mer om Saluttkurs som er punkt 1.2.2

Saluttkurs

Alle utelivsansatte som jobber etter kl. 01.00 og som har befatning med servering av alkohol skal ha gjennomgått og bestått Oslo kommunes Saluttkurs (sammen lager vi utelivet tryggere). Kurset er en kompetansedag for ansatte på utesteder. Målet med kurset er å gjøre utelivet i Oslo trygt, både for gjester og ansatte. Temaene som blir behandlet er alkoholloven, prikktildelingssystemet, diskriminering og seksuell trakassering, samt rusens virkninger. Kurset er nå digitalt og holdes av Næringsetatens ansatte med bidrag fra Rusinfo.

I tillegg til Saluttkursprosjektets påvirkning på hvordan kommunen utfører kontroller, har Saluttkurs ført til et større fokus på de ansatte i næringen. Kompetent arbeidskraft er nøkkelen til god utvikling i næringen. Kompetansehevede tiltak kan bidra til å heve statusen til yrket. Tiltak som kan bidra til at denne delen av næringslivet blir mer anerkjent, er positivt med tanke på rekrutteringen og hvor lenge man forblir en del av næringen. At flere aktører har et langtidsperspektiv bidrar til tryggere og mer seriøs drift.

For å imøtekomme behov i utelivet vil det tilbys Saluttkurs på engelsk i 2023. Kursevalueringene viser at 90 % av respondentene er meget fornøyd eller fornøyd med kursets innhold.

7.4 Delmål 1.3: Et inkluderende uteliv, uten diskriminering og trakassering

Oslo skal være en attraktiv, inkluderende og spennende hovedstad hvor mange trives. Oslo har likevel utfordringer som storby og hovedstad, og diskriminering blant en mangfoldig befolkning er en av dem. Diskriminering ved utesteder er en synlig og direkte form for diskriminering, ofte mot unge mennesker. Det er jevnlig historier i media om mennesker som blir nektet å komme inn på utesteder på grunn av sin funksjonsnedsettelse, hudfarge eller etnisitet, seksuell orientering, eller kombinasjonen av flere minoritetskjennetegn. Kommunen blir kontaktet av personer som opplever at de har blitt diskriminert. Noen personer med en funksjonsnedsettelse tar kontakt fordi de opplever at de ikke kommer inn, blir vist ut eller blir nektet servering fordi utestedet vurderer dem som åpenbart påvirket på uriktig grunnlag. Historiene viser at diskriminering skjer i utelivet, og at ikke alle blir inkludert.

Seksuell trakassering er en særlig form for diskriminering, som er forbudt etter arbeidsmiljøloven § 4-3 og likestillings- og diskrimineringsloven § 13. Med trakassering menes handlinger, unnlater eller ytringer som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. Med seksuell trakassering menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. «#MeToo»-kampanjen ga stor oppmerksomhet om seksuell trakassering, også i skjenke- og serveringsbransjen. I en alkoholpolitisk sammenheng vil arbeid for å bekjempe seksuell trakassering av ansatte i utelivsbransjen være relevant for å oppnå et uteliv uten trakassering, og at kompetente arbeidstakere ser det som attraktivt å jobbe i bransjen.

7.4.1 Diskriminering i utelivet

Oslo kommunes Trygghetsundersøkelse for 2023 viser at 6 % av den voksne befolkning i Oslo har opplevd å bli forskjellsbehandlet i døra eller inne på utested på grunn av personlige kjennetegn av ulik type i løpet av det siste året. Det er 15 % som har sett at andre har blitt rammet av slik

behandling. Det kan se ut til at litt flere menn enn kvinner har opplevd slik forskjellsbehandling. Med stigende alder er det stadig mindre vanlig å ha opplevd dette; andelen er 12 % i aldersgruppen 18-28 år og 1 % blant de over 61 år. Med "personlige kjennetegn" menes i undersøkelsen hudfarge eller nasjonal eller etnisk opprinnelse, religion eller livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller nedsatte funksjonsevne.

Det følger av alkoholforskriften at gjentatt diskriminering fører til tildeling av kun to prikker. Et utested må få 12 prikker i løpet av to år for at en bevilling skal kunne inndras i en uke. Det medfører at utestedet (forutsatt at alle andre regler overholdes) må bli tatt for å diskriminere ved minst syv kontroller på to år dersom de skal midlertidig miste bevillingen. I praksis innebærer dette at det ikke vil bli inndragninger for diskriminering alene. Kommunen ba i 2023 Kommunal- og moderniseringsdepartementet om en forsøksordning som gir Oslo kommune mulighet til å inndra skjenkebevillingen midlertidig i en uke ved to eller flere tilfeller av diskriminering ved et skjenkested, jf. alkoholloven § 1-8 andre ledd. Søknaden ble avslått 06.05.2024.

Næringsetaten har hatt spesielt fokus på utelivsdiskriminering og trakassering i 2023. Forebyggende tiltak, kunnskapsheving og samarbeid med øvrige kontrollmyndigheter og relevante organisasjoner gir best resultat. Både veiledning og kontroll skal omfatte alle typer ulovlig diskriminering, herunder etnisk opprinnelse, nedsatt funksjonsevne, religion, seksuell legning og kjønnsuttrykk. Diskriminering og seksuell trakassering var på agendaen på etatens seminar for utelivsnæringen og det er faste temaer på Salutt-kurs.

Utredning av andre typer kontroller er gjennomført og iverksatt gjennom diskrimineringskontroller. I 2023 ble det utført 50 diskrimineringskontroller og det ble skrevet rapport om diskriminering ved ett tilfelle. Kontrollørene får grundig opplæring i å avdekke diskriminering og kontrollerer om dette skjer, på lik linje med brudd på alkoholloven. Kontrollørkorpset er mangfoldig sammensatt for å gjenspeile besøkende på utestedene. Dersom kontrollører blir utsatt for diskriminering vil det alltid skrives rapport. Steder plukkes ut til kontroll, blant annet for å observere håndtering av gjester ved innslipp til utestedene. Stedene identifiseres på bakgrunn av tips, størrelse, antatt lengde på køene og plassering i byen. På disse kontrollene er det satt av tid til observasjon av køene. Det ble ikke avdekket rapporteringsverdige forhold.

Det er hensiktsmessig at Næringsetaten selv vurderer hvilken kontrollmetode som bør benyttes for å avdekke diskriminering. Næringsetaten skal bidra til kunnskaps- og kompetanseheving av utelivsnæringen gjennom veiledning og dialog. Næringsetaten bør i sin dialog med næringen også oppfordre til universell utforming av skjenkesteder.

Næringsetaten skal fortsatt ha et utstrakt samarbeid med organisasjoner som jobber for å bekjempe diskriminering og trakassering. Det foreligger et avtalefestet samarbeid med Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), der tips og erfaringer rundt diskriminering i utelivet jevnlig utveksles. Etaten samarbeider med Diskrimineringshjelpen og meglingsbenken (DiMe). Oslo kommune deltar i trepartssamarbeidet der Arbeidstilsynet, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og partene i utelivsnæringen setter seksuell trakassering på dagsorden med kampanjen «Sette strek». Videre deltar Næringsetaten i et skandinavisk forskningsprosjekt om seksuell trakassering i hotell og reiseliv, inkludert restaurant og uteliv (NIKK – Nordisk Information för kunskap om kön). Det gjennomføres møter med hatkrimgruppa i politiet og interesseorganisasjoner som jobber med tematikken, herunder Skeiv verden, Antirasistisk senter og Norges handikapforbund.

Kunnskapen fra nevnte samarbeid benyttes i veiledningsarbeidet mot utelivsnæringen. Diskriminering og trakassering er fast tema på Næringsetatens Salutt-kurs og er som hovedregel også en del av veiledningen etter gjennomført skjenkekontroll. Etaten har også gjennomført egne veiledningsrunder med fokus på bekjempelse av seksuell trakassering og diskriminering.

På grunn av manglende sanksjonsmuligheter ønsker kommunen å bruke mer ressurser på kunnskaps- og kompetanseheving av utelivsnæringen gjennom veiledning og dialog. Fokus vil særlig være interne rutiner på det enkelte sted. Næringsetaten vil også øke kunnskapen om diskriminering og trakassering blant egne kontrollører.

Vi ber om høringsinstansenes innspill på omfanget av diskriminering i utelivet, gjerne med tall og statistikk. Vi ber også om innspill på hva slags type steder befolkningen opplever diskriminering.

7.4.2 Seksuell trakassering i utelivet

Oslo kommunes Trygghetsundersøkelse for 2023 viser at 10 % av den voksne befolkning i Oslo har opplevd å bli seksuelt trakassert på et utested i Oslo i løpet av det siste året. 21 % har sett at andre har blitt rammet av slik behandling i samme periode. Det er 17 % av kvinnene som har opplevd å bli seksuelt trakassert på et utested i Oslo siste året, mot 4 % av menn. Med seksuell trakassering menes i undersøkelsen enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. Med stigende alder er det stadig mindre vanlig å ha opplevd slik trakassering på et utested, eller se at andre blir rammet. Andelen er 22 % blant de som er 18-28 år og 14 % blant de som er 29-33 år.

Målet med kampanjen «Sette strek», nevnt i punkt 7.4.1, er å øke arbeidsgivers kunnskap om hva seksuell trakassering er, øke bevisstheten om arbeidsgivers ansvar for at arbeidstakerne ikke utsettes for seksuell trakassering, samt øke arbeidstakernes kunnskap om hva seksuell trakassering er og hvilke rettigheter de har. Arbeidet er viktig for kommunen.

Oslo kommune kan gjennom sin kontakt med bevillingshavere og ansatte i bransjen bidra til økt bevissthet rundt arbeidsgivers plikter og arbeidstakernes rettigheter, og oppfordre bevillingshavere til å inkludere rutiner for forebygging og håndtering av seksuell trakassering i sin internkontroll eller som del av HMS-arbeidet. Kommunen samarbeider med Arbeidstilsynet, og kan tipse om forhold som avdekkes gjennom kontrollvirksomhet.

I forrige alkoholpolitiske handlingsplan ble det gitt midler til et pilotprosjekt for videreutvikling av en plattform kalt Trygt Sted. Trygt Sted var initiert fra utelivsnæringen selv, og la vekt på at utesteder skal ha synlige og tydelige regler, samt gode rutiner for håndtering av uønsket oppførsel fra gjester. Tilbakemeldinger viser at initiativet har vært velkomment og egnet til å synliggjøre at det praktiseres nulltoleranse for seksuell trakassering på disse stedene. Informasjonsmateriell har vært lett synlig, og opplæringen av dørvakter og bartendere har vært god. Det var ikke mulig med følgeforskning som planlagt, fordi det var vanskelig å komme i kontakt med bartendere, samt at bartendere besvarte utdelte spørreskjemaer. Prosjektleders foreløpige anbefaling er å avslutte prosjektet og eventuelt bringe erfaringene og det utviklete materialet videre til annen egnet arena. Endelig evalueringsrapport oversendes kommunen så raskt den foreligger.

Vi vil gjerne ha høringsinstansenes innspill til tiltak som kan bidra til å motvirke seksuell trakassering i utelivet.

7.5 Delmål 1.4: Forutsigbare rammebetingelser for næringen

Oslo kommune skal ha gode og forutsigbare rammevilkår for å drive lønnsomt og bærekraftig. Næringsetaten skal være en brukerorientert virksomhet med fokus på effektivitet og forutsigbarhet i saksbehandlingen og nøyaktighet i tjenesteytingen. Dette innebærer at det skal arbeides med forenkling av prosesser gjennom digitalisering der dette er mulig, og gjennom samhandling med næringen.

7.5.1 Delvis fornyelse

Oslo kommune gjennomfører en delvis automatisk fornyelse av salgs- og skjenkebevillinger. Dette er nærmere beskrevet i punkt 3 over.

7.5.2 Kontaktforum for restaurant- og utelivsnæringen

Dialog med bransjen er en viktig komponent i Oslo kommunes alkoholpolitikk og handlingsplaner. Kontaktforumet er en rådgivende møtearena for dialog mellom serverings- og utelivsnæringen og kommunen, og drøfter aktuelle saker som angår serverings- og utelivsnæringen i Oslo. Kontaktforumet ledes av byråd for kultur og næring. Sekretariatet ivaretas av byrådsavdelingen. Andre berørte byråder deltar ved behov. Det avholdes møter én gang i semesteret, eller oftere ved behov.

Kontaktforumet har følgende sammensetning: Byråd for kultur og næring (leder), Næringsetaten, Kompetansesenter rus Oslo (Korus Oslo), representanter fra NHO Reiseliv, Virke, Fellesforbundet, Regionalt verneombud, Parat, Oslo Handelsstands Forening, Norsk Restaurantforening og Ut i Oslo. I tillegg er det en rekke representanter fra restaurant- og utelivsnæringen. Andre aktører inviteres ved behov.

Kommunen mener at Kontaktforum for restaurant- og utelivsnæringen er en viktig arena for dialog med næringen. Det er også et viktig forum for kommunen for å få en direkte puls på hva som skjer i restaurant- og utelivet. Det ble invitert med nye aktører fra næringen i 2024. Det bør likevel foretas en evaluering av kontaktforumet i løpet av neste planperiode.

7.5.3 Etablere og videreutvikle arenaer for samarbeid - Nattborgermester

Oslo kommune skal videreutvikle eksisterende kanaler for samarbeid internt, tverretattlig og i dialogen med næringen. Det er også ønskelig å se nærmere på behovet for nye møtearenaer og digitale plattformer som kan bidra til bedre oppfølging og informasjonsutveksling.

Bakgrunn

I forrige alkoholpolitisk handlingsplan anbefalte byrådet å nedsette en arbeidsgruppe som skal jobbe med videre med en mulig utvikling av en koordineringsfunksjon opp mot restaurant- og utelivet.

I 2023 gjennomførte Sopra Steria en utredning av modeller for en tjeneste for koordinering av byliv, handel og aktivitet i Oslo sentrum. Medvirkningsprosessen viser et tydelig behov for å styrke samarbeidet mellom kommunen og de kommersielle og ideelle bylivsaktørene i Oslo. Behovene kan oppsummeres i tre punkter:

- Behov for styrket kontakt mellom kommune og næringsliv – både bylivsaktører og kommunale etater savner et bedre kontaktpunkt som kan fremme samarbeid, dialog og informasjonsutveksling

- Behov for en lettere hverdag – bylivsaktører etterspør et mer effektivt og brukervennlig digitalt system som kan forenkle arrangementsplanlegging og søknadsprosesser
- Utelivsnæringen savner en felles stemme - det er et spesielt stort behov for koordinering og dialog mellom utelivsnæringene og kommunen

Sopra Steria har blant annet foreslått å utvikle et bylivskontor for å styrke og utvide veiledningsfunksjonen til det eksisterende arrangementskontoret. Dette kan oppnås gjennom bedre og mer synlige digitale løsninger, samtidig som det bør legges ned en større satsning på kommunikasjonsarbeid overfor bylivsnæringene. Forslaget innebærer også at arrangementskontoret tildeles et utvidet ansvar for koordinering og får en høyere plassering i kommunehierarkiet. Dette vil kunne forbedre informasjonsflyten og veiledning ut mot bylivsnæringene, samt legge til rette for bedre samarbeid mellom disse og kommunens ulike etater.

Arbeidet videre

Det er behov for å styrke arbeidet med å tilrettelegge for aktørene som gjør Oslo til en attraktiv kultur- og opplevelsesby. Kommunen vil fortsette arbeidet med oppfølgingen av rapporten fra Sopra Steria, og en eventuell nattborgermesterfunksjon vil være en del av dette videre arbeidet.

7.6 Delmål 1.5: Lokal forankring av alkoholpolitikken på bydelsnivå

Oslo kommune er organisert i bydeler, og det er viktig at alkoholpolitikken som vedtas sentralt også er lokalt forankret for å sikre gode demokratiske prosesser. Bydelene er også viktige når kommunen skal tilrettelegge for «nærhetsbyer», med tjenestetilbud og mer bymessig utvikling rundt lokale sentre, og med møteplasser og flere grøntområder.

Bydelene kan lage egne lokale forskrifter hvor de kan definere enkelte geografiske områder i bydelen som «sentrum», med lenger skjenke- og åpningstider for skjenkestedene.

Bydelene har også stor og betydelig myndighet gjennom sin rolle som sosialtjeneste og lovpålagt høringsinstans i bevillingssaker. Bydelen skal som sosialtjeneste uttale seg om bevillingssøknader ut fra et sosialt og helsemessig perspektiv, jf. alkoholloven § 1-7. Næringsetaten er derfor avhengig av utførlige uttalelser. Bydelen bør vurdere om det er forhold ved et skjenkested som tilsier særskilt vurdering av plassering, åpningstid eller annet, blant annet med utgangspunkt i bydelsoverlegens vurdering ut fra et folkehelseperspektiv. Eksempelvis kan et skjenkested rett ved barnehage eller skole tenkes at bør åpne etter at skolen eller barnehagen er stengt. Gjennom at bydelen bevisst, aktivt og målrettet ivaretar sin rolle som høringsinstans, vil bydelene være sentrale premissgivere i kommunens alkoholpolitiske mål som trygg by.

Bydelenes høringsuttalelse skal ha som mål å forebygge sosiale problemer og legge til rette/utvikle og styrke sosialt fellesskap i nærmiljøet. Relevante forhold som bydelene kan uttale seg om:

- stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig
- lokalmiljøet - type sted, kunder og nærområdet (f.eks barnehage eller skole i nærhet til stedet)
- bydelens erfaring fra tidligere drift
- forhold som har konsekvenser for lokalmiljøet

Arbeidet siden forrige plan

Siden 2022 har Næringsetaten styrket samarbeidet med bydelene, og tydeliggjort deres sentrale rolle i forvaltningen av regelverket. Gjennomførte tiltak i 2023:

- Det er etablert kanal på Teams som brukes til deling av kunnskap mellom bydelene og Næringsetaten.
- Det er gjennomført seminar med saksbehandlere i bydelene om deres rolle som høringsinstans.

Videre arbeid

Planlagte tiltak i 2024:

- Næringsetaten skal holde seminar om ny åpningstidsforskrift for bydelenes saksbehandlere.
- Næringsetaten skal ha møter med bydelsutvalgene i sentrumsbydelene om deres ansvar som høringsinstans.

8. Hovedmål 2: Uteliv på like konkurransevilkår og med seriøse næringsdrivende

Tiltakene under hovedmål 2 er i hovedsak videreføringer fra tidligere vedtatt plan. Det er også tatt høyde for tiltak som må igangsettes som følge av at de fleste steder vil få fornyet bevillingen automatisk i 2024.

8.1 Vandelssak

Praksis for Oslo kommunes vurdering av vandel ble vedtatt av bystyret i 2023, sak 301/23. Saken gjennomgår hvilke type lovbrudd som skal vektlegges i vandelsvurderinger ved bevillingssaker, og hvilken vekt de skal tillegges. Saken redegjør også for hvordan kommunen skal forholde seg til regelbrudd som er en følge av koronapandemien, herunder for eksempel betalingsproblemer.

8.2 Løpende kontroll av bevillingsmassen

En forutsetning for anbefalingen om at de fleste bevillingssteder skal ha en automatisk fornyelse av bevillingen, er at kontroll med vandel, eierforhold og ledelse blir løst på en annen måte. I alkoholpolitisk handlingsplan besluttet hvilke virkemidler og tiltak som sikrer en seriøs drift av salgs- og skjenkesteder, at personer med vesentlig innflytelse i virksomhetene blir vandelsvurdert og at Næringsetatens opplysninger om salgs- og skjenkesteder er oppdatert.

Det å videreføre de fleste bevillinger vil medføre en forenkling av arbeidet både for kommunen bevillingshaverne. Kommunen vil kunne innrette sitt arbeide på en kostnadseffektiv måte og fordele arbeidet med kontroll av vandel utover flere år. Bevillingshavere slipper å søke og fremlegge dokumentasjon.

Kommunen foretar allerede en vandelsvurdering ved behandling av søknader om eierskifte og skifte i ledelse ved serveringssteder. Det vil sjelden være behov for å foreta en fornyet vandelsvurdering av en bevillingshaver det første året etter at en vandelsvurdering er foretatt. Det kan imidlertid foretas fornyede vandelsvurderinger også kort tid etter vedtak, i de tilfellene der kommunen har mottatt tips om grove forhold eller der kommunen mottok mange

bemerkninger i den opprinnelige vandelsvurderingen, uten at dette var tilstrekkelig til et avslag på grunn av økonomiskandel.

Kommunen vil ved løpende vandelsvurdering opprette en sak og sende brev til bevillingshaver for å bekrefte eier- og ledelsesforhold i selskapet. Dette vil oppfylle behovet for å få oppdatert riktige eier- og ledelsesforhold. Deretter vil selskapene og relevante personer sendes på høring. Dersom bevillingshavende selskap og personer med vesentlig innflytelse har godandel, vil det ikke være nødvendig med videre oppfølging. Dersom det innkommer overtredelser av betydning for vurderingen, vil disse forelegges for bevillingshaver og det foretas en vurdering av forholdene.

I løpet av bevillingsperioden legges det til grunn at kommunen samlet sett har kontrollertandel på de fleste bevillingssteder. Næringsetaten gjør en hensiktsmessighetsvurdering av hvilke steder som bør vandelsvurderes, og rekkefølge.

8.3 Høringsinstansenes meldeplikt

Av alkoholoven § 1-15 andre ledd fremkommer det at politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene plikter av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten å informere kommunen dersom de avdekker forhold som kan antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet.

I serveringsloven er meldeplikten hjemlet i § 11. Meldeplikten etter serveringsloven er interessant for bevillinger etter alkoholoven, fordi en virksomhet ikke kan skjenke alkohol uten gyldig serveringsbevilling. Her fremkommer det at tollmyndighetene, Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda, i tillegg til politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene, er omfattet av meldeplikten. Meldeplikten omfatter forhold som antas å ha vesentlig betydning for bevillingsspørsmålet eller for vurderingen av om et sted bør stenges grunnet pågående lovbrudd eller permanent.

Meldeplikten etter begge lover kan forbedres, kommunen mottar få saker. Oversendelsene fra instansene varierer i antall og de fleste av innrapporteringene fra instansene er initiert av kommunen. Mange av oversendelsene fra samarbeidsinstansene har kommet etter at disse har blitt etterspurt spesifikt, og ikke ved at skatte- og avgiftsmyndighetene har meldt om dette av eget tiltak. Kommunens vandelskontroll og kontroll med utøvelsen av bevillingen ivaretas ikke godt nok ved bruk av meldeplikten alene.

Et virkemiddel for å ivareta kontrollen medandel gjennom meldeplikten er å opprettholde samarbeidet med høringsinstansene. At kommunen foretar løpende vandelsvurderinger i planperioden er også virkningsfullt.